ក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់
COMMISSION DES MŒURS & COUTUMES

ព្រះរាជបណ្ណាល័យកម្ពុជា

KAMBUJASURIYÂ

កម្ពុជសុរិយា

សៀវភៅទស្សនាវដ្ដីចេញផ្សាយរាល់ខែ ពីព្រះរាជបណ្ណាល័យ

ឆ្នាំគំរប់ ១២

លេខ ១២

កុងស៊ីយ៍សេនាបតីបានអនុញ្ញាតហើយ
សម្ដេចសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈយល់ព្រម

ភ្នំពេញ
ការផ្សាយរបស់ព្រះរាជបណ្ណាល័យ
ព. ស. ២៤៨៣
គ. ស. ១៩៤០

សេចក្ដីជូនដំណឹង

អំពីទស្សនាវដ្ដីកម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្ដីកម្ពុជសុរិយានេះ បានចេញផ្សាយរឿងរ៉ាវទាំងគតិលោក គតិធម៌ ដើម្បីចែកជូនដល់ញាតិជាតិខ្មែរមើល ដោយដំឡៃយ៉ាងថោកបំផុតឥតយកចំណេញ សព្វថ្ងៃនេះគិតត្រឹម ១ ឆ្នាំ ៤ រៀលប៉ុណ្ណោះ តែដល់ទៅឆ្នាំ ១៩៦១ ទស្សនាវដ្ដីនឹងនៅទ្រាំទ្រតាមដំឡៃដដែលនេះទៀតពុំបានគោងតែគិតដំឡើងថ្លៃឡើងទៀតខ្លះជា ១ ឆ្នាំ ៦ រៀល ៥០ សេន ចំនួនសៀវភៅ ១២ ក្បាលក្នុង ១ ឆ្នាំ ។ ដំឡៃនេះ គិតត្រឹមតែរួចខ្លួនមិនមែនយកចំណេញទេ ។

អស់លោក-អ្នកគង់ជ្រាបច្បាស់ហើយថា សព្វថ្ងៃនេះមិនថាវត្ថុអ្វីៗទេសុទ្ធតែឡើងថ្លៃគ្រប់ចំពូក រហូតដល់ក្រដាសសម្រាប់បោះពុម្ពទស្សនា-វដ្ដីនេះក៏ឡើងថ្លៃមួយជាបីជាបួន ថែមទាំងរកទិញបានដោយកម្រផង ។ កាលបើលោក-អ្នកបានជ្រាបសេចក្ដីពិតដូច្នេះហើយ ក៏មិនត្រូវមានចិត្តធុញទ្រាន់ញញឹកនឹងដំឡៃដែលត្រូវដំឡើងបន្ថែមបន្តិចបន្តួចនេះទេ ។ មួយវិញទៀត បើយើងពិនិត្យមើលរឿងផ្សេងៗ ដែលមានចុះផ្សាយកាលខែក្នុងឆ្នាំ ១៩៦០ នេះជាដើមទៅ គង់យល់ថារឿងនីមួយៗមានដំឡៃថ្លៃថ្នូរលើសថ្លៃជាច្រើនលើសលទ្ធគណនា ដូចពង្សាវតាររបស់នានាប្រទេសឬពង្សាវតារ

លោកដែលយើងចុះផ្សាយរាល់ខែនេះ នាំឲ្យលោក-អ្នកមើលទស្សនាវដ្តី កើតចំណេះចេះដឹងយ៉ាងធំទូលាយ ហាក់ដូចជាលោក-អ្នកមានអាយុកប់ទាំងពាន់ៗឆ្នាំ ហើយបានធ្វើដំណើរទៅកាន់នានាប្រទេសដោយខ្លួនឯង ហើយបានដឹងបានឮរឿងរ៉ាវប្លែកៗក្នុងប្រទេសនោះៗយ៉ាងអស្ចារ្យ ។ ចំណែកខាងគតិធម៌វិញ ក៏បានចុះផ្សាយរឿងពុទ្ធសាសនាដែលមានក្នុងនានាប្រទេសដែលកាន់ពុទ្ធសាសនា តាំងអំពីសម័យបុរាណដរាបមកដល់សម័យបច្ចុប្បន្ននេះ ដើម្បីជាគ្រឿងប្រដាប់សតិបញ្ញារបស់ពុទ្ធសាសនិកជនខេមរជាតិ ព្រមទាំងគំនិតយោបល់របស់ពួកអ្នកប្រាជ្ញទុរូបដែលនិយាយអំពីពុទ្ធសាសនារបស់យើងនេះផង ។

ហេតុដូច្នេះ អស់លោកដែលចុះឈ្មោះជាវមកហើយគួរតែចុះឈ្មោះជាវក្នុងឆ្នាំមុខតទៅទៀត អស់លោក-អ្នកដែលមិនទាន់ចុះឈ្មោះជាវទេ កាលបើបានប្រាប់ដំណឹងនេះហើយគួរតែនាំគ្នាមកចុះឈ្មោះជាវឲ្យកាន់តែច្រើនឡើង ហើយជួយផ្សាយដំណឹងនេះតៗគ្នាទៅទៀតផង ដើម្បីជួយជ្រោមជ្រែងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរនិងពុទ្ធសាសនាឲ្យបានឋិតថេរ និងចំរើនរុងរឿងនៅក្នុងកំឡុងក្រុងកម្ពុជានេះអស់កាលជាអង្វែងតរៀងទៅ ។

បដិទិន ឆ្នាំ ១៩៤១

ទុកជាក្រដាសឡើងថ្លៃយ៉ាងសំបើមក៏ដោយ ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យក៏នៅតែខំប្រឹងបោះពុម្ពបដិទិនផ្សាយដល់មហាជនខ្មែរ ដូចក្នុងឆ្នាំមុនៗរៀងមក ហើយលក់ដោយដំឡៃយ៉ាងសមគួរជាបំផុត គឺបដិទិនបន្ទះក្រដាសរឹង ១ សន្លឹក ២០ សេន បដិទិនបក ១ ដំឡៃ ៦៥ សេន ។

ខណៈនេះកំពុងបោះពុម្ព ដល់ដាច់ខែណូវែមប្រ៍ ឆ្នាំ ១៩៤០ នេះ សូមអញ្ជើញអាទិញតាមត្រូវការ ។ មានលក់ចំណាយនៅព្រះរាជ-បណ្ណាល័យ ស្ថានីយរទេះភ្លើងភ្នំពេញនិងរោងពុម្ពនគរវត្ត ។

បញ្ជីរឿង

១ — ក្រុងកម្ពុជាបានទទួលសម្បត្តិមរតកពីមហានគរខ្មែរពីដើម (សេចក្តីតែងរបស់កម្ពុបុត្រ) ៣

២ — និយាយពីចំណេះវិជ្ជាក្នុងលោក ស្រង់យកពីពង្សាវតារដែលរកឃើញនៅលោកនេះ ១៥

៣ — ពង្សាវតារប្រទេសក្រិក ស្រង់យកពីគោលបារីកផ្សេងៗនៃប្រវត្តិសាស្ត្រសាកល (មានត) ២៥

៤ — អនាមយកថា របស់ទេមររង្សី (មានត) ៣៩

៥ — ពុទ្ធប្បវត្តិ តាមគំនូររបស់ចិន (តនិងចប់) ៥៣

៦ — ប្រជុំពាក្យកាព្យភាគទី ៤ របស់រក្សភិរម្យអ្នង (តនិងចប់) ៥៥

រូបក្រៅរឿង

តាមគំនូរចិន

១ — សម្តេចមហាមាយាទេវីចុះពីស្ថានតុសិត ១

២ — សេចក្តីអស្ចារ្យនៃព្រះបាទរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ១៣

៣ — អ្នកដុតភ្លើងៗមិនឆេះ ២៣

៤ — ការបែងចែកព្រះសារីរិកធាតុ ៣៧

៥ — អំពីបឋមសង្គាយនា ៥១

TABLE DES MATIÈRES

	Pages
1° Le Cambodge héritier de l'empire Khmèr, par KAMBUPUTRA..	3
2° La connaissance du monde..............................	15
3° Histoire de la Grèce, extraits de divers documents de l'Histoire générale (suite).........................	25
4° ANĀMAYAKATHA par KHÉMARARANSĪ (suite)................	39
5° La Vie du Bouddha d'après des documents chinois (suite et fin)..	53
6° Recueil de Poèmes Cambodgiens ; 4e partie, par RAK-PHIROM UONG (suite et fin)................................	55

HORS TEXTES :

Dessins chinois....	1° La descente du ciel de MAYĀDÉVI...	1
	2° Le Miracle des pieds du Bouddha..	13
	3° Le Bûcher ne prend pas feu	23
	4° Le partage des cendres.............	37
	5° Le premier concile.................	51

៤៥— អំពីសម្ដេចព្រះមហាមាយាទេវី ស្ដេចចុះមកពីស្ថានតុសិត ។

ក្រុងកម្ពុជាបានទទួលសម្បត្តិមរដកពីមហានគរខ្មែរពីដើម

(សេចក្តីតែងរបស់ កម្ពុបុត្រ)

ក្នុងបណ្ដាជាតិទាំងឡាយដែលនៅខាងត្បូងបូព៌ាប្រទេស ព្រមទាំងប្រទេសឥណ្ឌូស៊ីនផង ជាតិដែលសំខាន់គ្រាន់បើជាងគេ ចុះពីជាតិចិនមក គឺប្រាកដជាសាសន៍ថៃ តាមដោយចំនួនបណ្ដាជន ប៉ុណ្ណោះឡើយ តាមដោយទំហំដីដែលសាសន៍នេះនៅលើ ៗ នៅលើផែនទីគេទាំងឡាយ ស្រុកថៃវិស័យដូចស្លាមប្រឡាក់មួយធំទូលាយសន្ធឹងពីស្រុកថ្ការហូតទៅ ដល់ខែត្រចិនគួអាំងស៊ី ទីងគួអេជីវ ហើយពីជួរភ្នំនៅស្រុកអណ្ណាម រហូតទៅទល់នឹងស្រុកអាសាម ។

កំណត់ដែលសាសន៍នេះបានសាយកលជាលយ៉ាងដូច្នេះ ហើយ មានដើមកំណើតនឹងដើមតាកចេញមកពីប្រទេសចិន គឺពុំមែនជាយូរអង្វែងប៉ុន្មានទេ ដូចជាភាសាបណ្ដាពួកថៃដែលនិយាយត្រូវគ្នាដោយអន្លើ ៗ ជាពស្តុតាងស្រាប់ហើយ ៗ គេច្រើនពណ៌នាអំពីសាសន៍ថៃ លុកលុយបណ្ដាជាតិជិតខាង ប៉ុន្តែដូចលោកល្វីហ្វីណូត៍ លោកសរសេរពាក្យថា “ជន់” ដូចទឹកជន់នោះគួរជាង បើនិយាយអំពីដំណើរដើរនៃសាសន៍ថៃនេះ ការអិលហាក់ដូចទឹក ជ្រាបចូលក៏ខ្លាំងពូកែដូចទឹកហ៍ យកពណ៌តាមគ្រប់មេឃ ហើយកយកទ្រង់ទ្រាយគ្រប់ឆ្នេរសមុទ្រគ្រប់

មាត់ទន្លេ តែរក្សាទុកកិច្ចសំគាល់កិរិយានឹងភាសាតាមបែបផែនរបស់គេៗ កាលជាលដូចទឹកជន់យ៉ាងតំបន់ចូលក្នុងប្រទេសចិនខាងត្បូង ក្នុងស្រុកតុងកឹង ស្រុកលាវ ស្រុកសៀម រហូតដល់ស្រុកភូមាហើយនឹងស្រុកអាស្សាម ៗ

មានតែបណ្ដាថៃមួយពួកទេ ដែលបាននៅទំនេរឯករាជហើយដែលមានមុខមាត់ក្នុងពង្សាវតារប៉ុន្តែទឹកនៃបុព្វប្រទេស គឺពួកដែលតាំងនៅទីកាលមាត់ទន្លេម៉ែណាម ហើយនឹងបានដកខ្លួនរួចអំពីចំណុះមហានគរខ្មែរពីដើម កាលដែលនៅក្នុងកំឡុង ព. ស. ១.៣០០ ៗ រហូតមកដល់ឆ្នាំមុននេះ គេសំគាល់ពួកនោះហៅថាសៀម គឺឈ្មោះនេះហើយដែលបណ្ដាជាតិនៅជិតខាងគេតែងហៅពួកថៃនោះ ហើយដែលនៅក្នុងកំឡុងគ្រិស្តសករាជ ១.២០០ មានធ្លាក់នៅនគរវត្តជាពស្តុតាងផង ៗ កាលពីឆ្នាំមុនដែលទើបនឹងកន្លងទៅ រាជការក្រុងបាងកកតាមដោយយោបល់កិច្ចប៉ូលីទិក ក៏បានផ្លាស់ឈ្មោះនេះដែលបណ្ដាជាតិដទៃឲ្យ ដាក់តាមភាសារបស់ខ្លួនថាថៃ ដោយមានចិត្តចង់រួបរួមប្រមូលពួកថៃនៅស្រុកសៀមនឹងពួកថៃដែលបែកខ្ញែកនៅស្រុកចិន ស្រុកភូមានឹងប្រទេសឥណ្ឌូចិនឲ្យបាននៅក្រោមឱវាទខ្លួន ៗ ពាក្យថា ថៃ ជាពាក្យដែលគេហៅជនជាតិបើដូច្នេះគោងតែបង្កើតពាក្យ ១ ចង់សំកប់ឲ្យបណ្ដាជាតិក្នុងប្រទេសខ្មែរ

ហៅឈ្មោះប្រទេសដែលមានក្រុងបាងកកជាទីក្រុងរាជការធំ ប្រើតាមរាជការអង់គ្លេសដែលជាភាសាជាតិអឺរ៉ុបច្រើនប្រើប្រាស់នៅក្នុងស្រុកជាជាងភាសាជាតិឯទៀត រាជការក្រុងបាងកកក៏បានបង្កើតពាក្យ "ថៃឡង់ដ៍" គឺប្រែថាស្រុកថៃ ពាក្យនេះបណ្ដាជាតិបារាំងសែសបានធ្វើជាអក្សរ "ថៃឡង់ដ៍" ហើយតាមដោយក្បួនក្រិត្យនៃភាសាគេៗ ក៏បង្កើតបំបែកជាពាក្យ "ថៃឡង់ដេ" សំរាប់ហៅជននៅស្រុកថៃឡង់ដ៍ គឺស្រុកសៀមពីមុន ៗ ពាក្យនេះមានប្រយោជន៍សំរាប់សំគាល់ពួកថៃស៊ីវិល័យទាំងពួកឯករាជហើយ ដែលឈ្មោះសៀមពីមុនញែកឲ្យឃើញបែកពីពួកថៃដែលស៊ីវិល័យអន់ជាង ៗ

ហេតុដែលប្ដូរឈ្មោះ "សៀម" ជា "ថៃឡង់ដ៍" វិញ ជាកិច្ចធ្វើដោយមានយោបល់ក្នុងផ្លូវប៉ូលីទិកដែលបានគិតទុកមុនជាស្រេច គឺបំណងចង់ប្រមូលសាសន៍តាំងឡាយដែលពួកថៃឡង់ដេហៅថា "បងប្អូនថៃ" ដើម្បីឲ្យពួកថៃនេះនៅក្រោមអំណាចខ្លួន ៗ ត្រូវបំណាំទុកថា ក្នុងឱកាសនេះសេចក្ដីផ្សាយយ៉ាងដូច្នេះ គឺផ្សាយទៅតែពួកថៃដែលនៅប្រទេសឥណ្ឌូស៊ីនតែប៉ុណ្ណោះ ត្រង់ឯពួកថៃដែលនៅស្រុកភូមានិងចិន គេធ្វើសស្ងៀមមិននិយាយដល់ ៗ ក៏ប៉ុន្តែការដែលផ្សាយយ៉ាងនេះ ឃើញជាហួសគោលហួសកំណត់ ហើយគង់គេនឹងបណ្ដាលសេចក្ដីរង

ដំណាស់ពុំខាន បើគេសំអាងថាចង់ប្រមូលយើងជាតិខ្មែរនៅស្រុកខ្មែរ ឲ្យរួមចូលទៅក្នុងត្រកូលសាសន៍ថៃផង ។

ថ្វីបើអ្នកនៅជិតខាងយើងខាងទិសបស្ចិមជាសត្រូវនឹងយើងតពូជជាច្រើនជាតិច្រើនឆ្នាំហើយ ៗ ជាអ្នកផ្ដួលផ្ដាញ់ធ្វើឲ្យយើងអន្តរាយផង យើងក៏គង់មានបំណងយ៉ាងសំខាន់យ៉ាងខ្ពស់ គឺថាយើងចង់នៅឲ្យបានស្ងៀមស្ងាត់ក្សេមក្សាន្តនឹងគេ ប៉ុន្តែយើងនឹងបណ្ដោយនៅស្ងៀមពុំបានក្នុងខណៈដែលមានកលកុហកបង្កាច់លើពង្សាវតារប្រទេសនឹងពង្សាវតារជាតិ បំណងចង់បញ្ចូលយើងទៅរួមក្នុងជាតិមួយនោះឯង ដែលពង្សាវតារពីដើមមកឃើញថាខុសគ្នាឆ្ងាយពីយើងណាស់ ។

អំពីកិច្ចដែលផ្សាយតាមពណ៌ដ៏មានន័យតាមវិទ្យុសព្ទនៅក្រុងបាង-កកចំនួនប៉ុន្មានខែនេះហើយ ថ្លែងថាជាតិខ្មែរបុរាណយើងពីដើមដែលបានសាងប្រាសាទអង្គរនោះ ត្រូវតែបាត់សូន្យពីនគរខ្មែរទៅ ហើយត្រូវតែពួកថៃមកជំនួសនៅក្នុងស្រុក កាលសករាជពីដើម ៗ សេចក្ដីដែលថ្លែងផ្សាយយ៉ាងដូច្នេះ គង់តែនឹងនាំឲ្យអ្នកសរសេរបង្កពង្សាវតារនគរទាំងពួងងឿងឆ្ងល់មិនខាន ហើយបើដាក់អ្នកដែលផ្សាយសេចក្ដីនេះតាំងពីឆ្នាំមុននៅស្រុកថៃឡើងជឿទទួលបន្ទុកខុសត្រូវលើខ្លួនទាំងមូល ឃើញជាមិនយុត្តិធម៌ពេញទី ។ បន្ទុកនេះត្រូវរំលែកចែកទៅលើបណ្ដាជាតិទុរបខ្ទះ

ដែលមិនបានដឹងការដែលគេបានរកឃើញជាង ៨០ ឆ្នាំមកហើយ ។ ដោយគំនិតបង់ថែងជារឿង ក៏នៅតែនិយាយថាដើមកំណើតនឹងពេលដែលផុតកេរ្តិ៍ឈ្មោះនៃប្រាសាទអង្គរនឹងចំណេះវិជ្ជាស៊ីវិល័យខ្មែរបុរាណ វិស័យដូចយប់ងងឹតសូន្យមិនបានច្បាស់លាស់ ។ ប៉ុន្តែបើគិតទៅ ឃើញថា យើងហ្នឹងហើយជាអ្នកមានកំហុសធំជាងអ្នកដទៃ ព្រោះយើងបង់ភ្លេចពង្សាវតារល្បីល្បាញរបស់យើងពីដើម យើងក៏ថាព្រះឥន្ទ្រទេ ដែលមកសាងប្រាសាទយើងព្រះវិហារយើងទាំងអំបាលម៉ាននោះ ។ គឺនៅក្នុងប្រាសាទនឹងព្រះវិហារនោះហើយដែលចាស់បុរាណជាតិយើងជាជីដូនជីតាយើងគាត់បានផ្ចិតផ្ចង់រួមចិត្តប្រព្រឹត្តសាសនារបស់គាត់ ។

ដែលថាមហានគរខ្មែរយើងពីដើមជានគរសំបូណ៌សម្បត្តិហើយមានបណ្ដាជននៅកុះករ ដូចមានបុរាណវត្ថុជាច្រើនរាប់ពុំអស់នៅក្នុងស្រុកទុកជាពស្តុតាងចំណាំស្រាប់ ហើយដែលភោគសម្បទទាំងអំបាលម៉ាននោះសៀមចូលមកយកខ្លះទៅ ពាក្យនេះគឺជាពាក្យប្រាកដ ។ គេដឹងជាក់ថា ចំណាប់សៀមធ្លាប់តែកៀរយកមនុស្សនឹងប្លន់ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់បណ្ដាជាតិដែលបានធ្វើសឹកចាញ់ខ្លួន ឯរឿងនេះក៏សឹងតែមានកត់ក្នុងពង្សាវតារសៀមដែរ ។ មនុស្សដែលកៀរនេះ ទៅបណ្ដាលឲ្យឡើងចំនួនបណ្ដាជនដែលមានតិចនៅវាលស្រែទន្លេម៉ែណាម ហើយឥតមានសំណាងជាអ្វី

មកវិញទេ ។ គេឥតឃើញថានឹងមានជនពីស្រុកសៀមចូលមកនៅក្នុងស្រុកខ្មែរក៏ទេ ហើយឯស្រុកខ្មែរដែលបាត់អស់បណ្ដាជនយ៉ាងដូច្នេះ ជាការបណ្ដាលនាំឲ្យជាតិយួនចូលមកនៅក្នុងស្រុកជាច្រើន ។

ថ្វីបើខ្មែរស្លាប់ច្រើនដោយនូវសឹកសង្គ្រាម ហើយនឹងថយចំនួនច្រើនដោយសៀមកៀរយកនាំយកទៅខាងទិសបស្ចិមប៉ុណ្ណោះ បណ្ដាជនជាតិខ្មែរពីដើមដែលនៅក្នុងខេត្តជាន់នោះពុំមែនបាត់សោះសូន្យដូចពាក្យគេថាឲ្យយើងជឿនោះទេ គឺបណ្ដាជាតិខ្មែរនេះរក្សាជាតិទុកនៅឲ្យបានអង្វែងផង ហើយបានទុកកិរិយារបស់ខ្លួនដោយឡែកផង ដូចមានជាតិចិន ១ នាក់បានថែងសេចក្ដីកាលគ្រាដែលផុតគ្រិស្តសករាជ ១.៣០០ ទៅហើយ ភាសាដែលយើងនិយាយសព្វថ្ងៃនេះ ជាភាសាដែលខ្មែរសាងប្រាសាទអង្គរនិយាយហើយនឹងសរសេរ ។

ភាសាយើងដែលមានលិខិតដើមដំបូងសរសេរតាំងពីគ្រិស្តសករាជ ៦០០ ឆ្នាំ គឺកើតមក ៧០០ ឆ្នាំមុនដែលសាសន៍ថៃបង្កើតអក្សររបស់ខ្លួនដោយសារចម្លងតាមអក្សរយើង ភាសាយើងក៏សឹងតែសាយចេញពីព្រំប្រទល់ស្រុកទៅឆ្ងាយ ហើយបណ្ដាជននៅខេត្តគោកខ័ណ្ឌ សុរិន្ទ្រ និងបុរីរុំ នៅខាងជើងជួរភ្នំដងរែកក៏និយាយភាសាយើងនេះដែរ ។ ខ្ញុំបានបញ្ជាក់អំពីសេចក្ដីដែលខ្ញុំធ្លាប់ដោយសប្បាយ កាលដែលខ្ញុំមានដំណើរ

ទៅក្រុងបាងកកថ្មីៗនេះ ដោយខ្ញុំបានឃើញបំរាម ១ នៅអរញ្ញជាដំណាក់
រទេះភ្លើងប្រទល់ដែន ដែលនៅក្នុងដីសៀមចម្ងាយច្រើនគីឡូម៉ែត្រ
ពីប្រទល់ដែន បំរាមនេះសរសេរជាអក្សរខ្មែរហាមមិនឲ្យចាប់ត្រីនៅក្នុង
ទឹក ១ កន្លែងដែលនៅជិតនោះ ។

នៅខាងត្បូងបូព៌ាប្រទេស មានតែភាសាហើយនិងសំលៀកបំពាក់
ទេ ដែលជារបស់ឲ្យសំគាល់ជនជាតិនៅដែននេះបាន អ្នកណានិយាយចិន
គេទុកជាជាតិចិន និយាយយួនគេទុកជាជាតិយួន និយាយពាក្យម៉ោទុក
ជាជាតិម៉ោ និយាយភាសាថៃទុកជាជាតិថៃ ។ តាមក្បួនច្បាប់ឯណា
ត្រង់ណាដែលថ្ងៃនេះទើបគេយកមកសំអាងថាយើងដែលនិយាយតែភាសា
ខ្មែរ ១ ជាតិទៅហើយ មិនមែនខ្មែរទេគឺថៃ ។

ព្រោះហេតុតែសព្វថ្ងៃចំណោះស៊ីវិល័យយើង ប្រើទំនៀមទំលាប់
យើង ហើយនឹងសាសនាដែលយើងប្រតិបត្តិនោះដូចគ្នានឹងអ្នកជិតខាង
យើងនៅទិសបស្ចិមឬអី? ត្រង់កន្លែងនេះឥតអ្នកឯណាប្រកែកបានទេ គឺ
ថាក្នុងសម័យនេះនគរយើងបានចូលស៊ប់ក្នុងក្រុមស៊ីវិល័យ ១ ជាមួយនឹង
នគរថៃឡុងដ៏ នឹងនគរលាវ ។ ប៉ុន្តែនគរខ្មែរគ្រាន់តែទទួលទំនៀមទំលាប់
ហើយនឹងក្បួនការរចនារបស់ខ្លួន ដែលសាសន៍ថៃខ្ចីនឹងចំលងពីយើង
នៅកំឡុងគ្រិស្តសករាជ ១.៣០០ ហើយរបស់ទាំងនោះគេកែប្រែអស់

ស្ទើរតែមិនស្គាល់ជារបស់យើងផង ។ បើគេមិនខ្វាបខ្សៀយខ្លួន ឲ្យគេរកចុះ គេគង់តែឃើញដើមកំណើតចំណោះវិជ្ជាសាសន៍ថៃក្នុងសម័យថ្មីនេះ ដែលជាកេរ្តិ៍ដកពីក្រុងអយុធ្យាមក គឺថាចំណោះវិជ្ជានេះបានចាប់កកើតឡើងនៅក្នុងកំឡុងគ្រិស្តសករាជ ១៣០០-១៤០០ នៅក្នុងនគរថៃដែលឈ្មោះសុខោទ័យ នៅភាគទន្លេម៉ែណាម ។ ស្រុកនោះនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃបុរាណខ្មែរតាដូនយើង គឺនៅទីនោះហើយដែលសាសន៍ "ស្យាម" ជាសៀមដើមដែលសាក់ពេញខ្លួនហើយពាក់ដូនស្លឹកឈើ ដូចមានរូបឆ្លាក់នៅប្រាសាទនគរវត្ត បានប្រែស្រ័យដិតដល់នឹងបុរាណតាដូនយើង ក៏បានរៀនតាមការស៊ីវិល័យខ្មែរ ។ ហេតុនេះហើយបានជាសាសន៍ថៃនៅនគរថៃ-ឡង់ដ៏សព្វថ្ងៃខុសពីសាសន៍ថៃនៅស្រុកចិនស្រុកភូមានឹងស្រុកតុងកឹង ។

គ្រាន់តែបើកសៀវភៅវចនានុក្រមថៃឃើញហើយ គឺថាពាក្យថៃដែលមានដើមកំណើតចេញមកពីពាក្យខ្មែរមានចំនួនសំបើម សេចក្តីដែលថាដូច្នេះឥតប្រកែកបាន ហើយងាយនឹងដូនពស្តុតាងផង ។ បណ្តាពាក្យដែលយកពីពាក្យខ្មែរទៅនោះ មានពាក្យសម្រាប់និយាយទៅរកស្តេចតាំងមូលជាដើម ។ ក្នុងក្បាច់ចេនា បើនឹងទាញគំរូតែ ១ មកនិយាយ ឃើញថាពាក្យប្រាង្គដែលជាសើនរៀវខ្ពស់ ហើយដែលមាននៅក្រុងបាង្កក នៅមាត់ទន្លេម៉ែណាមខាងស្តាំ នៅមុខហើយក្រោមបន្តិចពីព្រះបរមរាជវាំង គឺមកត្រង់ពីពាក្យខ្មែរ "ប្រាសាទ" ។ រាជការ

ដែលមូលនៅក្រុងអង្គរពីដើម បន្ទាលទៅលើកជការក្រុងអយុធ្យា ជំបន់ណាស់ ហើយបន្ទាលនេះក៏កលទៅដល់កជការក្រុងបាងកក ។

ឯគំរូជាគ្រឿងបង្ហាញយ៉ាងនេះទឹងបន្ថែមបានតាមចិត្ត រឿងនេះបណ្ដាលកើតឡើងដូចមាននៅស្រុកភូមាដែរ ។ សាសន៍ភូមាដែលមកពីទិសឯជើងបានធ្វើសង្គ្រាមឈ្នះសាសន៍មន ក៏បានប្រស្រ័យជិតដល់ទឹងសាសន៍នេះ ម្ល៉ោះហើយក៏ស៊ីវិល័យបេះចំណេះតាមសាសន៍មនដែលនៅមាត់ពាម ៗ ដូចជាសាសន៍នៅក្រុងរ៉េមពីដើម បានធ្វើសង្គ្រាមឈ្នះសាសន៍ក្រិក ក៏យកចំណេះវិជ្ជាតាមសាសន៍ក្រិកនេះឯង ។

ហេតុតែកាលគ្រានគរស្រុកខោទៃយ កេរ្តិ៍ឈ្មោះបុរាណដូនតាយើងមានល្បីល្បាញជំបន់ណាស់ មហាក្សត្រដែលសោយរាជ្យគង់នៅប្រាសាទអង្គរគេទុកស្មើនឹងកូនព្រះឥន្ទ្រ មួយទៀត មហានគរដែលនៅក្រោមអំណាចមហាក្សត្រនោះសន្ធឹងចូលដល់ទៅស្រុកថ្លាហើយទៅទល់ទឹងទន្លេម៉ែណាមខាងលើ ហើយបើប្រសិនជាយើងយល់ឃើញថា ត្រូវទារយកទឹកដីដែលជាតិខ្មែរបុរាណយើងពីដើមបានគ្រប់គ្រងត្រួតត្រាផង នោះដីនគរថៃឡើងដ៏សព្វថ្ងៃនេះ ឥតមាននៅសល់ច្រើនប៉ុន្មានទេ ។

ក៏ប៉ុន្តែ គ្រានេះពុំត្រូវរំឭកសាវតារដែលកន្លងបាត់យូរណាស់ទៅហើយនោះទេ ។ ពង្សាវតារនគរយើងដែលមានចារិកនៅលើសីមាថ្ម

[illegible]

៤៦ - អំពីព្រះពុទ្ធបាទសំដែងសេចក្ដីអស្ចារ្យ

និយាយអំពីចំណេះវិជ្ជាក្នុងលោក

ក្នុងឆ្នាំ ១៩៣៨ មានសៀវភៅមួយមានប្រយោជន៍ណាស់ បានបោះពុម្ពក្នុងប្រទេសបារាំងសែសទាំងមានបោះពុម្ពរូបជាចំនួនច្រើនផង ហៅថា “ពង្សាវតារដែលបានកើតឃើញនៅពិភពលោកនេះ” ។ សព្វថ្ងៃនេះ សៀវភៅនេះមាននៅក្នុងព្រះរាជបណ្ណាល័យ ក្រុងភ្នំពេញ ។ គ្រប់ៗផ្នែកក្នុងសៀវភៅនោះ មានថ្លែងរឿងរ៉ាវឲ្យយើងដឹងស្គាល់អំពីរឿងរ៉ាវនៃប្រជាជនគ្រប់ៗជាតិដែលមាននៅក្នុងលោក ឬនៅភូមិប្រទេសដែលដេរដាសដោយទឹកកក ឬក៏ក្នុងតំបន់ដែលមានអាកាសក្តៅ យើងយល់ឃើញថា មនុស្សទាំងឡាយដែលនៅក្នុងនានាប្រទេសអស់នោះ នាំឲ្យយើងស្គាល់ប្រទេសឯទៀតៗជាច្រើន ទឹងហេតុដែលមនុស្សជាន់ដើមយកជ័យជំនះធម្មជាតិ ហើយបែកចេញជាមនុស្សមួយពួកៗនៅជាប់ដោយឡែកៗពីគ្នា ។ ឥឡូវនេះ ឧបសគ្គធម្មជាតិអស់នេះក៏បាត់ខ្ចាត់ទៅជាច្រើនណាស់ហើយ ដោយសារការហោះហើរមានសេចក្តីចំរើនឡើង ធ្វើមនុស្សពួកមួយនឹងពួកមួយទៀតឲ្យកាន់តែជិតគ្នាឡើង ធ្វើឲ្យកាន់តែស្គាល់គ្នាច្បាស់ឡើង យល់បំណងគ្នាល្អឡើង គឺកាន់តែមានសេចក្តីគោរពរាប់អានដល់គ្នាទៅវិញទៅមកល្អឡើង ។ យើងសូមស្រង់សេចក្តីដោយសង្ខេបតែមួយផ្នែកក្នុងសៀវភៅនោះដែលមានប្រយោជន៍ចំពោះដល់អ្នកមើលទស្សនាវដ្តី

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

ពីស្រុកសណ្ដៀនោះផង ហើយលោកបានចុះសំពៅចិនមួយចេញដំណើរទៅ ប៉ុន្តែមានខ្យល់ព្យុះខ្លាំងបក់សំពៅទៅដល់មាត់សមុទ្រជ្វា តមកទៀត ៥ខែទើបលោកឡើងជិះទូកចេញពីស្រុកជ្វាទៅស្រុកចិនបាន គឺជាពប់រៀបដោយសព្វគ្រប់ទៅជាវេលា ១៥ ឆ្នាំទើបមកដល់ស្រុកកំណើតរបស់ខ្លួនវិញ ៗ ប្រហែលជាវេលា ២០០ ឆ្នាំតមក ទើបលោកហួន-ឆាំងចេញធ្វើដំណើរដូចមុនទៀត ៗ ក្នុងខណៈដែលលោកត្រឡប់មកដល់ស្រុកចិនវិញ ប្រជាជននាំគ្នាមកជូនពរសព្វសាធុការដល់លោក ហើយលោកបាននាំយកព្រះសារីរិកធាតុ, ព្រះពុទ្ធរូបមាស, ព្រះពុទ្ធរូបខ្លឹមចន្ទន៍ និងគម្ពីរដីកាជាចំនួនច្រើនប៉ែកខាងមហាយាន ហើយលោកបានចូលគាល់ព្រះចៅកជាធិរាជក្រុងចិន លោកក៏បានទូលរឿងរ៉ាវអំពីដំណើររបស់លោកសព្វគ្រប់ថ្វាយព្រះចៅក្រុងចិនឲ្យទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ ៗ

* *
✡

បណ្ដាបុរាណស្ថាននគរវត្តនេះមានពួកជាតិនុរុបបានមកឃើញហើយកត់ត្រារឿងរ៉ាវទុកនោះ គឺជាតិអេស្ប៉ាញលម្នាក់ឈ្មោះ គ្រិស្តូវ៉ាល់ ដឺហ្សែកកាលពីពុទ្ធសករាជ ២១១៣ ៗ មាននិយាយពីកំពែងថ្ម, ប្រាសាទថ្ម, សិលាចារិកផ្សេងៗ ជារបស់ដែលខ្មែរក្នុងសម័យនោះមើលមិនដាច់ឡើយ និយាយពីបង្កាន់ដៃនាគដែលមានទេវតាចាប់ទាញម្ខាង ពួកអសុរចាប់

ពាញម្នាក់ ៗ ហើយតពីនោះមកជាវេលាជិត ៣០០ ឆ្នាំ មិនមាននរណានិ-
យាយពីប្រាសាទអង្គរនៅទ្វីបឧរុបឡើយ ៗ លុះមកដល់ពុទ្ធសករាជ ២៤០៤
ទើបមានជាតិបារាំងសែសម្នាក់ឈ្មោះមូហុត បានដើរកាត់ស្រុកខ្មែរ ៗ
ក្នុងសម័យនោះជាស្រុកចំណុះសៀម ៗ លោកនេះមុននឹងស្លាប់មានសេចក្តី
សប្បាយចិត្តជាពន្លឹក ដោយសារបានឃើញបុរាណស្ថានដ៏ឧត្តមអស់នេះ ៗ

* *
*

ក្នុងពួកអ្នកដំណើរដ៏ល្បីល្បាញនេះ កម្រណាស់ដែលបានចូលទៅ
ដល់ផ្ចិតនៃស្រុកទីបេតដែលតាំងនៅលើដីខ្ពស់ត្រដែត ត្រង់កណ្តាល
មាននៃទឹកកកនោះ គួរកប់ថា ស្ត្រីជាតិបារាំងសែសម្នាក់ជាអ្នកប្រាជ្ញធំមួយ
ហើយជាអ្នកកាន់ពុទ្ធសាសនាផង ឈ្មោះម៉ាដាមដាវិទនីល បានស្វែងរក
សេចក្តីចំរើនក្នុងការសិក្សាសាសនាព្រះអរិយមៃត្រៃយ ៗ

* *
*

កាលពីដាន់ដើម តាំងពី ១០០ ឆ្នាំមកហើយមនុស្សយើងចង់ជិនដល់
បាតមហាសមុទ្រ ហើយនឹងរង្វង់មូលខាងក្រៅនៃពិភពដែលខ្ពស់បំផុត
នៅលើមេឃនោះ ដើម្បីឲ្យមើលឃើញច្បាស់នូវទ្រង់ទ្រាយនៃទ្វីបផ្សេងៗ
កាលពីពុទ្ធសករាជ ២៤១១ គេចាប់ស្ទង់មើលបាតសមុទ្រហើយគេបាន
ប្រទះឃើញសត្វចំឡែកៗនឹងរុក្ខជាតិប្លែកៗ សុទ្ធសឹងល្អមើលណាស់ ៗ

នៅទីបំផុត មនុស្សមានជ័យជំនះអាកាសទៀត ទើបធ្វើឲ្យមនុស្សកាន់តែជិតគ្នាឡើង ទាំងព្រំប្រទល់ទាំងចម្ងាយផ្លូវក៏គង់នឹងបាត់អស់ទៅមិនខាន ព្រោះគេបានបង្កើតឲ្យមានកប៉ាល់ធំៗនិងរថយន្តឡើង ទើបអាចធ្វើឲ្យមនុស្សចេញពីទ្វីបមួយទៅទ្វីបមួយទៀតក្នុងពិភពនេះបានរហ័សរួសរាន់ក្នុងការធ្វើដំណើរតាមអាកាស ។

ស្ត្រីនិងសេចក្ដីល្ងង់ខ្លៅ

យើងបានមើលទស្សនាវដ្ដីបារាំងសែសមួយមាននិយាយសាសត្ថពីការងារជាមុខក្រសួងរបស់ស្ត្រីក្នុងសមាគម ។ នៅថ្ងៃទីមួយនឹងមានដល់ស្រុកខ្មែរដែលបណ្ដាស្រីៗជាតិខ្មែរនឹងចូលចិត្តយល់ច្បាស់ពីការងាររបស់ស្ត្រីក្នុងសមាគមនោះដោយខ្លួនឯង ។ កាលអាតុកប្ដីបានមើលឃើញសេចក្ដីអស់នេះនឹងយល់ច្បាស់ថា ការងារគ្រប់ចំពូកដែលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់សំដែងនោះជារបស់ថ្មីទាំងអស់ ហេតុនេះសូមឲ្យលោកអស់នោះរំពឹងយល់ដូច្នេះចុះ ហើយសូមឲ្យយល់ច្បាស់ថា នៅថ្ងៃទីមួយ ស្ត្រីអស់នេះនឹងចេះមើល ចេះសរសេរ និងចេះគិត (ចេះលេខ) ទើបដំឡៃនៃជីវិតស្ត្រីក្នុងសមាគមមានសេចក្ដីចំរើនខ្ពង់ខ្ពស់ឡើង ហើយនឹងឃ្លាតឆ្ងាយពីទំនៀមទម្លាប់ជាន់ដើម ហើយអស់លោកនឹងស្រឡាញ់ពេញចិត្តមិនខាន ។ សូមឲ្យអស់លោកនឹកដល់ព្រះអគ្គមហេសីរបស់ព្រះបាទជ័យវរ្ម

ទី ៧ នោះចុះ ព្រះនាងទ្រង់ត្រួតត្រាមហាវិទ្យាល័យពុទ្ធសាសនាមួយក្នុងគ្រានោះ ហេតុនេះទើបឃើញថាកាលសម័យមិនព្រមអនុញ្ញាតឲ្យស្ត្រីអស់នោះរក្សាទុកនូវប្រពៃណីឥតប្រយោជន៍, មានជំនឿឥតហេតុផល, មានគំនិតគិតស្មានព្រាវឥតលក្ខណ៍ ឬប្រមូលទុកនូវបែបផែនបុរាណនោះតទៅទៀតឡើយ ។ ស្រីៗ មិនត្រូវឈប់ស្ងៀមក្នុងទំនៀមដែលកន្លងហួសមកហើយទេ ទាំងការទ្រទ្រង់ទុកនូវរបស់គ្រប់យ៉ាងឥតបានការអ្វីដែលពួកប្រុសៗបានគូសកំណត់ព្រំប្រទល់យ៉ាងជំទូលាយឲ្យមានលក្ខ-ណៈតូចចង្អៀតហើយធ្វើរបងកំពិងទុកជាហេតុឲ្យស្រីៗអស់នោះចូលទៅនៅក្នុងបំការដែលមានរបងព័ទ្ធជុំវិញដោយសេចក្តីល្ងង់ខ្លៅ ។

ដល់កាលសម័យហើយដែល (ត្រូវភ្ញាក់ខ្លួន) ឡើង មិនមែនជាជំនឿទទេៗទេ តែជាចំណេះវិជ្ជាដែលនាំឲ្យមានមេត្រីដល់គ្នាទៅវិញទៅមកកាន់តែច្រើនឡើងទៀត ។ កំឡាំងចំណេះវិជ្ជារបស់ស្ត្រីនេះឯងទុកជាអាវុធ (បង្ការខ្លួន) ព្រោះជាគុណបញ្ញាដែលជួយស្រោចស្រង់ស្ត្រីភាព (ឲ្យបានចំរើនផង) ។ ស្ត្រីមិនត្រូវទទួលទ្រទ្រង់នូវបែបផែនរបស់មនុស្សជាន់ដើមនោះទេ គោងតែប្រើគំនិតរបស់ខ្លួនរចនាធ្វើបែបផែនឲ្យកើតល្អឡើង, ចេះចងប្រមូលការងាររបស់ខ្លួន ។

ស្ត្រីគោងចេះពិចារណាហេតុដែលបណ្តាលឲ្យកើតផលមុខគួរឲ្យជ្រះ

ថាសត្ថា តោងបេះស្ទង់មើលហេតុដែលពិតៗ កុំឲ្យគាន់ប្រឡំ ៗ មួយវិញទៀត ត្រឹមការអោរមុខគួរសរសើរប៉ុណ្ណោះមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ទេ នៅមិនទាន់សមនឹងកំឡាំងរបស់ស្ត្រីដែលទទួលតាំងទុកបាន អំពើអស់នេះហើយដែលគួរពេបថានាំឲ្យកើតមេត្រីចិត្ត ព្រោះមេត្រីចិត្តមិនមែនមានត្រឹមចិត្តល្អជាទេ មេត្រីចិត្តជាគុណទ្រឹងផងជាគុណយុត្តិធម៌ផង ៗ តាមទំនងនេះទើបឃើញថាស្ត្រីជាបង្គោលធំមួយ តែតាមធម្មតាជាបច្ចាមិត្រ ជាអ្នកឲ្យកំឡាំងដល់សេចក្តីស្លាប់ ដែលលោកសព្វថ្ងៃនេះតោងទទួលទុកនៅលើខ្លួន ហេតុនេះស្ត្រីត្រូវតែខំប្រឹងឲ្យស្គាល់នូវលោកនេះនឹងសំដែងខ្លួនឲ្យលោកឃើញច្បាស់ ៗ តាមដោយពិតនោះ ស្ត្រីជាសខាមួយដែលដឹកនាំសីលធម៌របស់មនុស្សឲ្យចំរើនរុងរឿងឡើង នឹងនាំឲ្យមានសុខសន្តិភាពក្នុងលោក ៗ

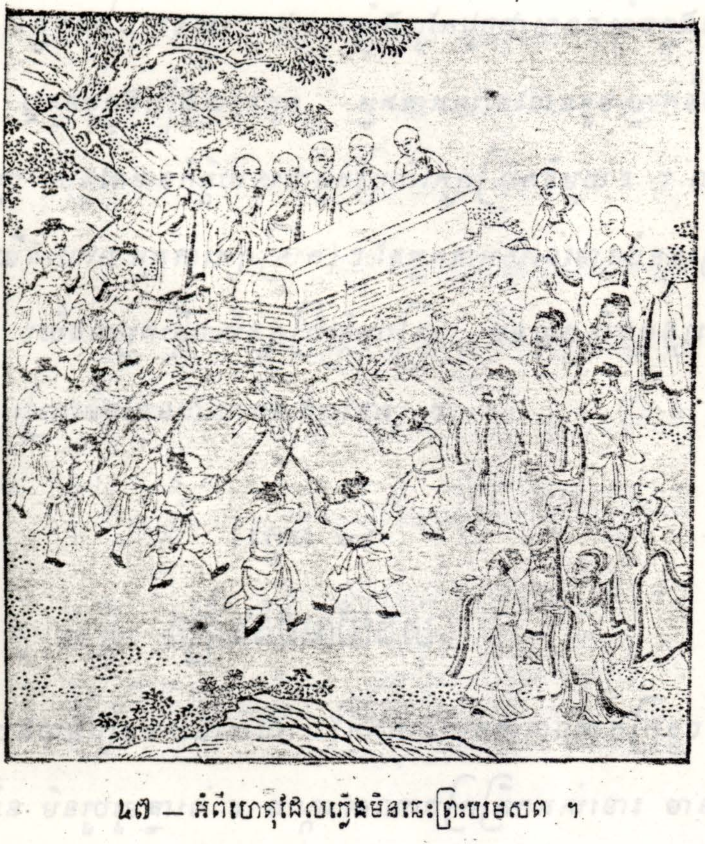

៤៧ — អំពីហេតុដែលភ្លើងមិនឆេះព្រះបរមសព ។

ពង្សាវតារប្រទេសក្រិក

(តទៅ)

ក្រៅពីរឿងដែលពោលមកនេះ នៅមានអ្នកតាប្រចាំស្រុកក្នុងស្រុកនីមួយៗ អ្នកតាប្រភេទនេះ ជាពួកខ្លាំងពូកែដូចជាហណុម៉ានក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ ឬក្វាន់អ៊ូក្នុងរឿងសាមកុក អ្នកតាអស់នេះមានខ្លួនស្នាក់នឹងរូបផ្សេងៗគ្នា សុទ្ធតែមានកិត្តិយសជាអ្នកប្រចាំរក្សាស្រុកនីមួយៗ ។ល។ (ដូចជាយើងហៅថា អ្នកតារក្សាស្រុក) ។ តែអ្នកតាអស់នេះមានចំនួនច្រើនណាស់ យើងជាអ្នកផ្ដើមសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រ មិនបាច់សិក្សាឲ្យជ្រៅជ្រះទេ ព្រោះមិនមែនជាសាច់ពង្សាវតារ ។

វគ្គទី ២

ស្ប៉ាតនិងអាថែនស៍

យើងបានរៀនមកហើយថា ក្រិកបែងចែកជាអាណាចក្រតូចៗជាចំនួនច្រើន មិនរួបរួមគ្នាទេ ។ បណ្ដាអាណាចក្រក្រិកអស់នោះ មានអាណាចក្រ ២ គឺស្ប៉ាតនិងអាថែនស៍ដែលល្បីល្បាញបំផុត ដែលពួកឡាតាំងសន្មតហៅស្រុកទាំងពីរនេះថា "ភ្នែកទាំងគូរបស់ក្រិក" តែលក្ខណៈនៃសេចក្ដីចំរើនរបស់ស្រុកទាំងពីរនេះប្លែកគ្នាច្រើន គឺពួកអាថែនស៍ជាពួក

មានផស្សគោពពេញទីកន្លែងកិច្ចការផែនដី មានសេចក្តីខ្នះខ្នែងក្នុងការលក់ដូរ មានសេចក្តីចំណេះខាងសិល្បវិជ្ជានិងអក្សរសាស្ត្រ ចំណែកឯពួកស្បាតគិតតែធ្វើតាមទម្លាប់ ពួកអ្នកស្រុកស្បាតគិតតែរកឱកាសលះបង់ជីវិតជួយស្រុកទេសរបស់ខ្លួន ។

បើពោលដោយសង្ខេប គឺពួកស្បាតខ្លាំងពូកែខាងកំឡាំងកាយ អាថែនស៍ខ្លាំងពូកែខាងកំឡាំងបញ្ញា ។ ចុះកំឡាំងកាយនិងកំឡាំងបញ្ញា តើខាងណាប្រសើរជាង? យើងនឹងបានឃើញក្នុងការប្រៀបធៀបតាមពង្សាវតារស្បាតនិងអាថែនស៍តទៅ ។

ស្រុកស្បាតមានឈ្មោះម្យ៉ាងទៀតថា ឡាសេដេមោន ជាទីក្រុងរបស់អាណាចក្រឡាកូនី ដែលនៅលើជ្រោយមួយក្នុងទិសខាងត្បូងរបស់ក្រិក ។ ឯពួកស្បាតនោះមានសែស្រឡាយមកពីពួកដូរីយៀង គឺជាន់ដំបូងមានភូមិប្រទេសនៅទិសខាងជើង តែត្រូវពួកតេស្សាលីបណ្តេញឲ្យឆ្លងដីស្ងួតកូរិនថ៍ចុះទៅក្រោម (ខាងត្បូង) កាត់ស្រុកប៉េឡោ-ប៉ូណេស ចុះទៅតាំងនៅក្នុងទីដែលហៅថាស្រុកស្បាត ហើយតាំងពីនោះមកក៏ពោលឈ្មោះថាដូរីយៀង ហៅឈ្មោះខ្លួនថា ស្បាទីយ៉ាត់ កាលចុះទៅតាំងភូមិប្រទេសនៅទីនោះ ពួកនេះមានចំនួនតិចជាងពួកប្រជាជនម្ចាស់ស្រុកជាច្រើនភាគ តែពួកនេះធ្លាប់នឿយធ្លាប់លំបាក

ខ្លាំងពូកែចំបាំងនិងការធ្វើសង្គ្រាម មានសេចក្តីអត់ធន់ច្រើន ទើបមកធ្វើជានាយចៅហ្វាយលើប្រជាជនជាម្ចាស់ស្រុកបាន ហើយការធ្វើទាហានក៏ក្លាយទៅជារបរមួយរបស់ពួកនេះយ៉ាងចេញមុខចេញមាត់ ពោលគឺពួកស្ប៉ាតមិនដាំដំណាំឬលក់ដូរទេ គ្រាន់តែបង្គាប់ឲ្យជនជាតិដែលចាញ់អំណាចខ្លួននោះធ្វើការជំនួស ហើយឲ្យនាំយកផលប្រយោជន៍មកឲ្យខ្លួន ។

តាមទំនងនេះ ប្រជាជនក្នុងអាណាចក្រឡាកូនី បែកចេញជា ៣ ពួក គឺពួកស្ប៉ាតិយ៉ាត មានចំនួនមនុស្សប្រហែល ៩០០០ នាក់ ពួកប៉េរីអែក មានចំនួនមនុស្សប្រហែល ៣ ហ្មឺន ពួកហ៊ីឡោត ចំនួនមនុស្សប្រហែល ២ សែន ។ ពួកស្ប៉ាតិយ៉ាតប៉ុណ្ណោះធ្វើជាម្ចាស់ស្រុកដោយពិតមែន ឯពីរពួកទៀតនោះ ទុកជាមនុស្សនៅក្រោមបង្គាប់ទៅវិញ ។

ពួកប៉េរីអែកនៅតាមជាយដែនដែលមានភ្នំខ្លះ តាមមាត់សមុទ្រខ្លះ ហើយធ្វើជាម្ចាស់ដែនដីតំបន់នេះ បានបែកចេញជាភូមិៗ ប្រហែល ១០០ ភូមិគ្រប់គ្រងគ្នាឯង ។ ពួកនេះមានសិទ្ធិអំណាចជាម្ចាស់ដីស្រែចំការ ធ្វើជំនួញនិងការឯទៀតៗគ្រប់យ៉ាង ហើយបង់ពន្ធដារឲ្យពួកស្ប៉ាតិយ៉ាតៗ មិនមានធ្វើទេរបរអស់នេះ ក្រៅពីនេះគេឯងធ្វើទាហាន តែមិនមានអំណាចក្នុងស្រុកទេស (ដូចពួកស្ប៉ាតិយ៉ាតទេ) ។

ពួកហ៊ីលោតជាម្ចាស់ស្រុក នៅក្នុងអាណាចក្រឡាវក្នុងចំណោមមួយ តែត្រូវពួកស្ប៉ាតិយ៉ាតបង្អាប់បន្ថោះ ស្មើរតែទៅជាទាសាទាសី ពួកនេះជាអ្នកធ្វើស្រែចំការបង្ករដំណាំ តែមិនមានដីជារបស់ខ្លួន ទុកជាដូច្នេះក៏ដោយ បណ្តាទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាប់នៅនឹងដីជារបស់ពួកស្ប៉ាតិយ៉ាត ផលដំណាំដែលធ្វើបានពីដីគេនឹងយកទៅជូននាយទៅហ្វាយជាមុន យកទុកបានល្មមតែចិញ្ចឹមជីវិត តែនៅមិនទាន់ចំជាទាសាទាសីសុទ្ធដោយហេតុតែម៉្យាង គឺពួកស្ប៉ាតិយ៉ាតដែលជានាយនឹងយកមនុស្សរស់នេះទៅលក់ពុំបានប៉ុណ្ណោះ ។

ពួកស្ប៉ាតិយ៉ាតធ្វើបាបពួកហ៊ីលោតណាស់ ក្នុងវេលាមានសង្គ្រាម យកទៅប្រើជាបាវ បង្ខាប់ឱ្យស្លៀកពាក់ខុសពីគេដើម្បីឱ្យដឹងថាជាជាតិថោកទាប ហើយហាមផ្តាច់មិនឱ្យពួកហ៊ីលោតធ្វើក្មេងស្រែកច្រៀងក្នុងពេលដើរទ័ពទេ ក្រៅពីនេះនៅត្រូវសង្កត់សង្កិនដោយប្រការផ្សេងៗទៀត ទើបជនពួកនេះកាន់តែលំបាកខ្លាំងឡើងត្រឹមណាក៏កាន់តែមានកូនចៅជាពៅច្រើនឡើងត្រឹមណោះ ការដែលពួកហ៊ីលោតមានចំនួនជនថែមកាន់តែច្រើនឡើងដូច្នេះ រមែងជាទីរំភើបដល់ពួកស្ប៉ាតិយ៉ាតៗ ក៏ឱ្យសម្លាប់ពួកហ៊ីលោតយ៉ាងងាយៗ ដូចជាបញ្ញត្តច្បាប់ថា ប្រសិនបើហ៊ីលោតកាន់គ្រឿងអាវុធ ឬដើរចេញទៅក្រៅផ្ទះក្នុងវេលាយប់ព្រលប់ ត្រូវមានទោសដល់សម្លាប់ដូច្នេះជាដើម ។

អាការកាចសាហាវរបស់ពួកស្យ៉ាគិយ៉ាតនេះឯង បណ្ដាលឲ្យប្រជាជនក្នុងស្រុកមានសេចក្ដីស្អប់ខ្ពើមទៅជាក្បត់ចលាចលឡើង ហើយថែមទាំងធ្វើឲ្យអាណាចក្រជិតក្លាយទៅជាសត្រូវផង ដោយហេតុនេះបានជាពួកអារគោលីត នឹងពួកម៉េសេនី ដែលនៅសងខាងត្រើយឡាកូនី នឹងប្រជាជនដែលជាពូជដូរយៀងផងគ្នា ក៏នាំគ្នាហោមរោមលុកលុយស្រុកស្យ៉ាត តាំងពីនោះមកមានចម្បាំងជាច្រើនគ្រា តែក្នុងទីបំផុតពួកស្យ៉ាគិយ៉ាតមានជ័យជំនះ ហើយកាត់ពង្រីកអាណាចក្រចេញទៅបានទៀតទាំងសងខាងត្រើយ ។

ក្នុងអាណាចក្រឯទៀតៗ របស់ក្រិកនោះ គេតែងកេណ្ឌទាហានក្នុងវេលាមានសឹក គឺថាបើស្រុកកើតចម្បាំងឡើងកាលណា ប្រជាជនទាំងគ្នាចាប់អាវុធធ្វើការការពារជាតិ តែពួកស្យ៉ាគិយ៉ាតនោះប្រកាន់យកការធ្វើទាហានជាធំ គឺទុកជារបរមួយសម្រាប់ប្រជាជន ពួកទាហានស្យ៉ាគិយ៉ាតមានការហាត់ច្បាំងក្នុងមួយថ្ងៃ ២ ដង នៅវេលាស្ងប់សឹកសង្គ្រាមជាវេលាត្រៀមខ្លួននឹងច្បាំង ។

ពួកទាហានស្យ៉ាគិយ៉ាតជាទាហានដើរជើងទាំងអស់កាន់ខែល ប្រើដាវឬលំពែងប្រវែង ២ ម៉ែត្រជាអាវុធ វេលាដើរទៅដល់តទល់បំពោះមុខសត្រូវមានឧប៉ុសម្រាប់ផ្លុំជាភ្លេងចម្បាំង ហើយមុននឹងលើកទ័ពចេញ

ទៅហៅមកយកសឹកសត្រូវនោះ គាត់សម្លាប់ពពែសែនព្រះជាមុនសិនជាដ-រាប ។ ការដែលពួកស្ប៉ាតិយ៉ាតត្រូវគេរុកបណ្ដេញ គាត់ថយរត់ចុះមកពីខាងជើង តាមកខាងក្រោយក្លាយទៅជាជាតិទាហានយ៉ាងសំខាន់ឡើងក៏ព្រោះប្រកាន់ច្បាប់មួយរបស់អ្នកប្រាជ្ញម្នាក់ឈ្មោះ លីគៀក បានបញ្ញត្តទុក ។

មានសេចក្ដីដំណាលថា លីគៀកនោះនៅក្នុងសម័យប្រហែល ៨៥០ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ជាមនុស្សស៊ុបរិតទៀងត្រង់ ជាកវីវង្សក្សត្រ តាំងមានអំណាចនឹងបានធ្វើជាស្ដេចគ្រងផែនដីតែមិនព្រមទទួលធ្វើ បែរជាប្រគល់រាជសម្បត្តិនោះទៅឲ្យក្មួយរបស់ខ្លួនវិញ ។ បុរសនេះជាមនុស្សមានចំណេះចេះដឹងច្រើន ធ្លាប់ធ្វើដំណើរចេញទៅដល់កោះក្រែត (កោះនេះនៅក្នុងសមុទ្រមេឌីតេរ៉ាន) ទៅដល់ប្រទេសអេស៊ីប ហើយចូលមកក្នុងទ្វីបអាស៊ី (ពួកក្រិកក្នុងសម័យនោះប្រកាន់ថា បើអ្នកឯណាបានទៅដល់ស្រុកអេស៊ីប ប្រហែលខ្លួនចេញទៅដល់មហានគរបារាំងសែសក្នុងសម័យឥឡូវនេះដែរ) ។

ច្បាប់របស់លីគៀក — លីគៀកជាមនុស្សដំបូងបង្អស់ដែលបានបញ្ញត្តច្បាប់សម្រាប់ពួកស្ប៉ាតិយ៉ាត តែច្បាប់របស់លោកនេះមិនទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រងស្រុកទេសតែម្យ៉ាងទេ សឹងមានសេចក្ដីជាប់ទាក់ទងផ្ទាល់ខ្លួនរបស់មនុស្ស ព្រមទាំងការអប់រំក្មេង ១ ផង គឺថាលីគៀកបញ្ញត្ត

ច្បាប់ទឹងធម្មក្រិត្យាជាមួយគ្នា ហើយបំណងរបស់លីកៀកក្នុងការតាំងច្បាប់នេះមាន ២ ប្រការគឺ ១- ដើម្បីឲ្យអំណាចការគ្រប់គ្រងស្រុកទេសនៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃរបស់ពួកមន្ត្រីដែលហៅថា អារីស្តូក្រាទី ២- ដើម្បីមិនបាច់ឲ្យពួកស្ប៉ាតិយ៉ាតធ្វើការដទៃទៀតក្រៅពីធ្វើទាហាន ។

របៀបការគ្រប់គ្រង — មុនសម័យលីគៀក ស្រុកស្ប៉ាតគ្រប់គ្រងដោយក្សត្រ ២ អង្គ ដែលទ្រង់មានអំណាចផ្ដាច់ខាត គឺជាមហាក្សត្រគ្រប់គ្រងផែនដីផង ជាស្ដេចសឹកផង តែលីកៀកបានដកបន្ថយអំណាចក្សត្រទាំង ២.អង្គចេញអស់ ។ ការត្រួតត្រាស្រុកទេសនៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃរបស់សេ-ណាត៍ (សភាដំណាងរាស្ត្រ) មានសមាជិកចំនួន ២៨ នាក់ សុទ្ធតែមន្ត្រីមានអាយុតាំងពី ៦០ ឆ្នាំឡើងទៅ ។ សេណាត៍ជាអ្នកបញ្ញត្តច្បាប់ ហើយនាំចេញបោះឆ្នោតក្នុងទីប្រជុំប្រជារាស្ត្រ ដែលតែងមានប្រជុំក្នុង ១ ខែម្ដង ប៉ុន្តែប្រជាជនមិនមានអំណាចប្រកែកជជែកតវ៉ាអ្វីបានទេ គ្រាន់តែស្រែកថាព្រមឬមិនព្រមតាមច្បាប់នោះប៉ុណ្ណោះ ។ តមក ប្រជារាស្ត្របានរើសតាំងអ្នកកាន់កាប់ត្រួតត្រា ហៅថា អេហ្វោរ៍ ចំនួន ៥ នាក់ នៅក្នុងដំណែងបានមានកំណត់ ១ ឆ្នាំ កាលបើគ្រប់កំណត់ ១ ឆ្នាំ គេតែងប្រជុំរើសតាំងជាថ្មី អេហ្វោរ៍ទាំង ៥ នាក់នេះមានអំណាចខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតក្នុងប្រទេស គឺជាអ្នកត្រួតត្រាការខុស-ត្រូវរបស់ស្ដេច

ម្ដៃគ្រប់ឃ្លាំងចង្អៀតមានមួយលក្ខណៈស្រលាញ់កូន — ជម្ងឺរលាកខ្នែងពោះវៀន
។ ក្បែរម៉ែចង់ចូលទៅចូលរៀនមិនទៅស៊ីទឹកដោះ ទក្បែរម៉ែចង់លួងកូន
ចូលទៅចេញពីបង្អៀតបុកបោកបង្អៀតបេះប្រាប់ អ៊ីចឹងទើបមកពីម្ដាយរបស់គាត់ហៅ
ម្ដងៀងប្រាប់មកទៀតទៅទិញចេញចូលខ្ចប់ម្ដងឱ្យរបស់ដូចទេ ម្ដៃគ្រប់
ស្រមៀចចេញពីប្រាប់ចូលទៅវាឱ្យទឹកដោះមេម៉ឺនពីរម្រាល ។ ទឹកដោះ
ប្រមៀ ម្រដាប់ម្ដាយឱ្យទុកចេញប្រាប់ហាក់យ៉ាងដូច ម្ដងឃ្មុំម៉ែល
ម៉ែម្ដាយគឺមិនចង់ទុកម្ដងក្បែរតស៊ូចេះទៅឱ្យមកទឹកប្រាប់យល់ហ្នឹងមើលក្បែរ
យប់ខ្លះចេញដូច ចូលប៉ុនឱ្យទទួលសោកាហ៊ា ។ បើនៅតាមម៉ែចេះឱ្យម្ដងកន្លែង
ម្ដងឱ្យដូច ម្ដងមិនពីទៅចេញមិនប្រាប់ម្ដងឃ្មុំម៉ែលម៉ែឱ្យហ៊ីចង់ឱ្យកូនម្រាល
តាប៉ុន មើលទាំងទឹកទៅចូលក្បែរម៉ែលទៀតមិនទប់ប្រាប់ម្ដងលយ៉ាង ម៉ែម៉ឺនពីរដង
ម្រាលលក្ខណៈ ក្បែរម៉ែកម្រកូនម៉ែះទៅក្រប៉ុន — លក្ខណៈមើលក្បៀសក្បាល
។ ស្រូប
ចូលម្រាលលក់ម៉ឺនពីរប្រមទឹកចេះទៅស្រូប ។ ទឹកដោះម៉ែមិនប្រាប់យ៉ាង
លក្ខណៈម៉ែ ១ ដើមដូច យប់អូចម៉ែស្រទាប់ ល្បែងប្រាប់ដល់យប់អូកម្ដងស្រទាប់ទក្ស
ទឹក ក្នុងក្បែរចូលម៉ែលក្បែរម៉ែស្រលាញ់ យប់អូកម្ដងស្រទាប់ទឹកដោះទៅម៉ែល
ម្ដងម៉ែម៉ែចូលម្ដងរៀប ប្រាប់ក្នុងខ្លះទាំងហ៊ា ទង់ះទៅស្រូប
ប្រមូលផ្ដុំចូលម៉ែម៉ែលក្បាលទៅម្ដងយប់អូទទៅ តាប៉ុនចូលទៅ ។ ក្មេងទូកចូល

របស់ប្រទេស មិនមែនជារបស់ម្ដាយឪពុកទេ ។ វេលាក្មេងកើតមក មាតាបិតាតោងនាំខ្លួនទៅជូនចាស់ទុំជាធំក្នុងភូមិត្រួតត្រាមើលពងកាយ បើឃើញពងកាយមាំមួនរឹងប៉ឹងក៏បញ្ជូនត្រឡប់ទៅឲ្យមាតាបិតាចិញ្ចឹមទុកឲ្យល្អ បើឃើញថាមិនសមប្រកបទេក៏បោះចោលក្នុងសមុទ្រទៅ ។ ឯម្ដាយដែលបានកូនយកមកចិញ្ចឹមទុកវិញ តោងផុបលៀងដោយសេចក្ដីប៉ុនប៉ង ២ ប្រការ គឺ ១– តោងបង្ហាត់កូនឲ្យចេះស៊ីចំណីបានគ្រប់មុខ ២– តោងបង្ហាត់កុំឲ្យរាខ្ចាបឲ្យសោះ លុះក្មេងមានអាយុ ៧ ខួបក៏បញ្ជូនទៅពជការៗ បង្ហាត់ឲ្យធ្វើទាហានតាំងពីអាយុត្រឹមណោះ ហើយតោងនៅធ្វើជាទាហានកំណត់ ៥៤ ឆ្នាំ គឺតាំងពីអាយុ ៧ ឆ្នាំរហូតដល់អាយុ ៦០ ឆ្នាំ ៗ

លុះក្មេងបានទៅដល់កណ្ដាប់ដៃរដ្ឋបាលហើយ ពួកក្មេងអស់នោះត្រូវធ្វើអ្វីខ្លះ ដូចមានខាងក្រោមនេះ:

វិធីបង្ហាត់ឲ្យមានមានះអត់ធន់

គេផ្ដើមបង្ហាត់ក្មេងឲ្យចេះប្រៀនទីនឲ្យចេះនិយាយឲ្យច្បាស់លាស់ រកឧបាយធ្វើពងកាយឲ្យរឹងប៉ឹងដោយវិធីហាត់រត់ហាត់លោត, ចោលចានដែក, ពួយលំពែង, ហាត់កំភ្លើងអាវុធ បង្ហាត់មិនឲ្យក្មេងចេះត្អូញត្អែរក្នុងពេលត្រូវក្ដៅត្រូវរងាស្រេកឃ្លាន ទៀយហាត់ប្អូឈឺចាប់ ឲ្យប្រើអាវវែងដូចគ្នាគ្រប់រដូវ ។ ក្មេងអស់នេះតោងទៅកាប់ដើមបបុសនៅមាត់ទន្លេយកមកធ្វើជាកម្រាលក្រាលដេកដោយខ្លួនឯង ហាមមិនឲ្យផ្ទូតទឹក

ឬប្រើគ្រឿងក្រអូបទឹកអប់ក្រៅពីពេលមានបុណ្យសម្ពោធយ៉ាងធំសំបើមៗ ការជប់លៀងក៏រៀបចំយ៉ាងស្លូតស្ដើងណាស់ ទាល់តែក្មេងគោងទៅលួចគេដើម្បីបំបាត់សេចក្ដីស្រេកឃ្លាន តែការលួចនេះប្រសិនបើគេចាប់បាន គេនឹងត្រូវទោសជាទម្ងន់ ។ មានសេចក្ដីដំណាលថា មានក្មេងម្នាក់ទៅលួចគេបានកូនឆ្កែបកមកលាក់ទុកក្នុងអាវ លុះគេដេញជាប់សួរ មិនព្រមទទួល តែស៊ូអត់ធន់ឲ្យកូនឆ្កែនោះខាំពោះចុះស្លាប់ដោយមិនសុំគិតទទួលទោស ។ មានជួនកាលមានការប្រឡងសេចក្ដីអំណត់របស់ក្មេង "វិធីល្បងនេះគឺចាប់យកក្មេងទៅឲ្យឈររៀងគ្នាជាជួរហើយឲ្យមនុស្សចាស់វាយព្រមៗគ្នា ហើយក្មេងដែលស្រែកក្រោយគេបង្អស់នោះទុកជាឈ្នះដាច់ មានក្មេងខ្លះស៊ូអត់បណ្ដោយឲ្យគេវាយទាល់តែដាច់ខ្យល់ស្លាប់ក៏មាន" ។

ការបង្ហាត់បង្រៀនទំនងនេះមិនបាច់ងឿងឆ្ងល់ទេ ប្រសិនបើក្មេងអស់នេះរស់រួចជីវិតរហូតដល់ធាត់ធំចំរើនឡើង នឹងទៅជាទាហានយ៉ាងម៉ាំមួនល្អណាស់ ។

លុះក្មេងអស់នោះមានអាយុគ្រប់ ១៧ ឆ្នាំ ក៏ចូលប្រចាំក្នុងក្រុមទាហាន អាយុ ៣០ ឆ្នាំគេនឹងរៀបមង្គលការអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមទំនៀម ទុកជាមានប្រពន្ធហើយក៏ដោយ ក៏នៅតែត្រូវទៅហាត់ក្នុងក្រុមទាហានរាល់ៗថ្ងៃ ហើយតែងខ្លួនជាទាហានជានិច្ច ។ ជីវិតនៃជនជាតិពួក

នេះរមែងមានលក្ខណៈជាមនុស្សប្រចង់ខ្ពស់ មានឫកហឹកហាក់ ប្រកាន់កិត្តិយស ធ្វើខ្លួនជាអ្នកអង់អាចក្លាហានជានិច្ច សំដីនិយាយរបស់មនុស្សអស់នេះច្រើនច្រើវ្វីៗឆាយស្តាប់ ហើយចូលចិត្តនិយាយត្រង់ៗ ផង ៗ

វិធីអប់រំក្មេងស្រី — បណ្ដាក្មេងស្រីស្ប៉ាតិយ៉ាត ក៏ត្រូវអប់រំយ៉ាងសម្បើមដែរ គឺត្រូវមានពលសិក្សាដូចជាក្មេងប្រុសដែរ ហើយត្រូវចូលទៅមើលល្បែងហាត់ប្រាណរបស់ក្មេងប្រុសរឿយៗផង ហេតុនេះ ពួកស្ត្រីស្ប៉ាតិយ៉ាតហ៊ាននិយាយបំអកឡកឡឺយស្ត្រីពួកឯទៀតៗ ដូចជាពួកអាថែន្យដែលច្រើនតែលាក់កូនក្រមុំទុកនៅក្នុងផ្ទះ ៗ

(មាតតោវិទូ ១ ឆ្នាំ ១៩៤១)

៤៨ – អំពីការចែកព្រះសារីរិកធាតុ ។

អ ណា ម យ ភា ថា

១. ស.

អ្នកប្រែនិងរៀបរៀង

(នៅមានត)

អង្គុយផុះព្រោះនាំឲ្យស្មោកគ្រោកបន្តិច មុខគួរឲ្យខ្ពើមពន់ពេក ។ ប្រជាជនដែលនិយមធ្វើបង្គន់ដោយជីករណ្តៅ ធ្វើពេនប្រែកស្លឹក ដាក់ក្តារអង្គុយផុះ នៅក្បែរផ្ទះក្នុងភូមិនោះ គោងប្រយ័ត្នឲ្យណាស់ ព្រោះរណ្តៅបង្គន់បែបនេះមិនជិតជិតទេមុខគួរឲ្យស្រប់ស្រែងអន្តរាយ មានចំនួនកាលពេញរណ្តៅហើយក៏នៅតែប្រើប្រាស់ដែរ នាំឲ្យផ្សាយក្លិនស្អុយពាសពេញទាំងភូមិក៏សឹងមាន បង្គន់បែបនេះមិនគួរប្រើទេ ទឹងនាំឲ្យកើតរោគផ្សេងៗ មិនខាន ។ ឯបង្គន់ដាក់ធុងមានផ្លាស់ប្តូរពេលយប់ទុកប្រើប្រាស់ច្រើននាក់នោះ បើបានថែទាំសំអាតឲ្យស្អាតជានិច្ច ចាក់ទឹកក្រេស៊ុលខ្លះផង ទើបផុតអំពីជម្ងឺធ្ងន់បានខ្លះ ។

វិធីកំចាត់សម្រាម — សម្រាមផ្សេងៗនោះ បើរបស់ណាដែលល្មមដុតឆេះបាន ត្រូវយកទៅដុតឆេះចោលទៅ បើដុតឆេះមិនកើត ត្រូវយកទៅកប់លុបដីឬដាក់ធុងស័ង្កសីមានគម្របគ្រប យកសម្រាមសម្រាបទៅដាក់ហើយយកទៅចាក់ចោលក្នុងរណ្តៅ ពេញហើយកាយដីលុបទៅឲ្យជិតល្អក៏បាន ។

ការជះសម្រាមពេលក្រោមផ្ទះនោះមិនប្រពៃសោះ ជាទីកើតនៃរោគផ្សេងៗច្រើនយ៉ាង ថែមទាំងនាំឲ្យទៀយហាត់ពីគ្រូតទៀតផង ។

អំពីអាហារភោជន

គ្រឿងអាហារភោជនដែលមានគុណឬទោស ស្រេចតែវិធីប្រុងផ្សំម្ហូប ដាំស្លតាមបែបអនាម័យ គឺថា :

១) អាហារដែលប្រកបដោយមំសៈ បើឆៅឬស្រស់ឬស្ទើរឆៅស្ទើរឆ្អិន ឆាប់រលាយជាង ហើយនាំឲ្យមានប្រយោជន៍ដល់រាងកាយច្រើនជាង សាច់ឆ្អិន មានប្រយោជន៍ច្រើនជាងសាច់ត្រាំឬដែលហាលស្ងួតហើយ ។ ហេតុនេះ ត្រូវចំអិនមំសៈឲ្យឆ្អិនត្រឹម ៥ មិនុតទៅក៏ពុះឬបន្ថយកំដៅឲ្យចុះមកទៀតក៏បាន ដើម្បីកុំឲ្យមំសៈនោះឆ្អិនហួសពេក ។

២) តាមធម្មតា សាច់ត្រីច្រើនមានខ្លាញ់តិចមិនល្មមគ្រប់គ្រាន់នឹងសេចក្តីត្រូវការរបស់រាងកាយ ជាតិត្រីដែលមានខ្លាញ់ច្រើនរនោះមិនសូវសំបូណ៌ទេ ហេតុនេះ វេលាប្រើអាហារភោជនបែបនេះ ត្រូវលាយខ្លាញ់សត្វដទៃផង លើកលែងតែត្រីដែលមានខ្លាញ់ច្រើនស្រាប់ ។ បើត្រូវការបរិភោគតែសាច់ត្រីសុទ្ធ ត្រូវយកទៅចៀននឹងខ្លាញ់ល្អជាងយកទៅចំហុយឬឆ្អើរឬអាំង បើស្ងោរ ត្រូវច្របាច់ខ្ទិះដូងដាក់ផង មានទំនងដូចសម្លការីជាដើម ។

៣) ការដាំបាយ កុំជាត់ទឹកបាយចោលឲ្យសោះ ព្រោះរបស់វិសេសជាតិបាយតែងរលាយចេញមកជាមួយនឹងទឹកបាយ ដូច្នេះគួរប្រើវិធី

ចំអិនបាយដោយលៃទឹកនឹងអង្ករ ឲ្យទឹករីងព្រមនឹងបាយឆ្អិន កុំបាច់ជាត់ទឹកបាយចោល ម្ហូមួយទីងប្រើទឹកបាយទទួលទានជំនួសទឹកស៊ុបក៏បាន មិនគួរចាក់ទឹកបាយឲ្យឆ្កែស៊ី ហើយខ្លួនឯងបែរជាបរិភោគតែកាកបាយដូច្នេះទេ ។ តាមដោយពិត យើងគួរបរិភោគទឹកបាយ ឯសាច់បាយគួរឲ្យទៅឆ្កែស៊ីវិញ ។

៤) ការប្រើបន្លែស្រស់បរិភោគនៅៗដូចជាញាំសាឡាត់ជាដើមនោះ ដំបូងត្រូវលាងឲ្យស្អាតហើយត្រាំបន្លែនោះក្នុងទឹក វេលាហាន់រួចត្រូវលាងដោយទឹកម្ដងទៀត បើបន្លែនេះស្អាតក៏គួរដែរ តែក្នុងខណៈកើតជម្ងឺអាសន្នរោគដល់ប្រជាជន មិនគួរគប្បីប្រើបន្លែស្រស់ទេ ។

៥) អ្នកដែលមានមុខក្រសួងខាងប្រកបអាហារភោជននោះ ត្រូវមានសំពត់អៀមយ៉ាងស្អាតចងនៅនឹងខ្លួនជានិច្ច ។ វេលាដាំស្លរួចហើយត្រូវលាងដៃឲ្យស្អាតនឹងកាត់ក្រចកឲ្យខ្លីជានិច្ច ។

៦) កាលបើរៀបចំអាហារភោជនរួចហើយមិនត្រូវប្រើដៃចាប់ពាល់ទេ គឺត្រូវយកវែក, ស្លាបព្រាជង ជួសជំនួសដៃ សូម្បីចាប់នំបុ័ងទទួលទានក៏ត្រូវប្រើសមដែលស្អាតដែរ ទើបអស់សេចក្ដីរង្កៀស ។

៧) ក្នុងពេលដែលកំពុងធ្វើអាហារភោជនផ្សេងៗនោះ មិនត្រូវនិយាយស្ដីច្រើនពេកព្រោះអាចនឹងធ្វើឲ្យទឹកមាត់ខ្ទាតធ្លាក់ទៅក្នុងអាហារភោជននោះៗបាន ។

អាហារដែលធ្វើឲ្យឧច្ចារៈជ្រាយធូរស្រួលនោះគឺៈ

១) ប្រេងសត្វផ្សេងៗ មានប្រេងមាន់ប្រេងទាជាដើម ។

២) សម្លម្ជូរដែលបន្ថែមអម្ពិល មានសម្លម្ជូរជាដើម ។

៣) ផ្លែឈើស្រស់ផ្សេងៗ ដែលមានផ្លែតាមរដូវកាលជាដើម ។

៤) នំបុ័ងខ្មៅ (នំបុ័ងនេះសម្បូរប្រផេះ) ជាដើម ។

៥) ទឹកបង្អែម, ទឹកឃ្មុំ និងកាហ្វេ ។

របស់អស់នេះជាគ្រឿងជួយធ្វើឲ្យលាមកចេញមកធូរស្រួលមិនកក្កៀន កក្កាំងទល់លាមកជាដើម ។

បទទី ៤

មីក្រុបឬមេរោគផ្សេងៗ

រូបវត្ថុដែលមានជីវិតិន្ទ្រិយយ៉ាងល្អិតៗ ជាអណូបរមាណូមាននៅជុំវិញខ្លួនយើងសព្វថ្ងៃនេះ មានចំនួនច្រើនជាអនេក ប៉ុន្តែយើងមិនដឹងខ្លួន ហើយមើលមិនឃើញខ្លួនវាផង ជីវិតិន្ទ្រិយអស់នេះមាននៅទូទៅសព្វអន្លើ ឥតចន្លោះ គឺក្នុងដីក្នុងអាកាសក្នុងទឹក វត្ថុអស់នេះជាពីជតាមយ៉ាងល្អិតៗ ពួកស្រឡទឹកក៏មាន សឹងមានរូបរាងផ្សេងៗគ្នា ប៉ុន្តែយើងមើលដោយភ្នែកទទេមិនឃើញទេ លុះតែប្រើកែវឆ្លុះពង្រីកខ្លួនវាឲ្យធំឡើងតាំងពី ១០០ ភាគដល់ ១.០០០ ភាគ ទើបសង្កេតមើលរូបសណ្ឋានខ្លួន

កប្ដុវត្ថុអស់នោះបាន តាមធម្មតាច្រើនតែមានរូបរាងជាកំណាត់ៗ មានទំនងដូចជាកំណាត់ឈើ ទើបគេហៅថា "ប័កតេរី" ប្រែថាកំណាត់ឈើ ។

ប័កតេរីមានច្រើនយ៉ាងច្រើនពួកដែលយើងបានដឹងក្នុងវេលានេះ មានចំនួនប្រហែល ១.២៧២ ចំពួកៗដែលមានសណ្ឋានមូលដូចជាផ្លែក្រូចពោធិ៍សាត់មានប្រមាណ ៣៤៣ ចំពួកៗដែលមានសណ្ឋានជាកំណាត់ៗ ដូចកំណាត់ឈើមានប្រមាណ ៨៣៣ ចំពួកៗដែលមានសណ្ឋានវែងៗ គន្ទិកគន្ទាក់មានប្រមាណ ៩៦ ចំពួកៗ ដែលអាចធ្វើយើងឲ្យកើតរោគបាន ដែលយើងដឹងច្បាស់ហើយនោះ មានចំនួនប្រមាណ ៥០ ចំពួក ។ ក្រៅពីនេះមិនទាន់ដឹងច្បាស់ថា ឲ្យទោសដូចម្ដេចដល់មនុស្សយើងនៅឡើយ ហើយមានចំពួកខ្លះនោះប្រែត្រឡប់ជាគុណដល់មនុស្សយើងវិញក៏មាន ។

ខ្នាតប័កតេរី

ខ្នាតបណ្ដោយរបស់ប័កតេរីនេះប្រហែល ២ មីក្រូ.ឬមីក្រូមិល្លីម៉ែត្រ ខ្នាតទទឹង ១-៥ មីក្រូ. (ក្នុង ១ មីក្រូ. គឺ ១ ភាគក្នុង ១០០០ ភាគនៃមីល្លីម៉ែត្រ) ឯប័កតេរីខ្នាតតូចបំផុតដែលយើងបានដឹងក្នុងវេលានេះ ដែលធ្វើឲ្យយើងកើតជម្ងឺគ្រុនផ្ដាសាយខ្លាំងនោះមានខ្នាតវែង បណ្ដោយប្រហែល ១-៥ មីក្រូ. ទទឹង ០,២ មីក្រូ. (តួឈាមក្រហមរបស់មនុស្សយើងមានទំហំប្រមាណ ៧ មីក្រូ.) ។

គ្រឿងនាំឲ្យបង្កើតប័កតេរីគឺ:

១) អាហារ ប័កតេរីត្រូវការអាហារ, ទឹកលោហិត, ទឹកវៃង៏ជាដើម ជាអាហារដ៏មានគុណជាសេ សម្រាប់បង្កើតប័កតេរីឲ្យមានច្រើនឡើងដោយស្រួល ។

២) កំដៅអ៊ុនៗ ប័កតេរីត្រូវការកំដៅអ៊ុនៗដូចជាចំហាយអ៊ុនៗក្នុងខ្លួនយើង ។

៣) គ្រឿងសើមទទឹក ប័កតេរីត្រូវការគ្រឿងសើម បើបានទទួលគ្រឿងសើមអំពីកន្លែងណាក៏ដោយ ជាហេតុធ្វើឲ្យប័កតេរីទាំងនោះកើតឡើងដោយស្រួល ក្នុងរវាង ២៤ ម៉ោងអាចបង្កើតឡើងដល់ទៅ ៤.០០០.០១១ គួរដើមប្រសិនបើមានវត្ថុ ៣ យ៉ាងដូចពោលមកហើយខាងលើនេះប្រជុំព្រមជាមួយគ្នា ។

គ្រឿងការពារប័កតេរីគឺ:

១) កំដៅ តាមធម្មតា បើមានចំហាយក្ដៅតាំងពី ៤៥ កំរិតឡើងទៅ ប័កតេរីនឹងស្លាប់ក្នុង ១០ មិនុត ហេតុនេះគ្រឿងបរិភោគទាំងឡាយត្រូវយកទៅដាំឬស្ងោររួចសឹមយើងបរិភោគ ទើបផុតពីរោគាព្យាធិទាំងពួង ហើយប័កតេរីគ្រប់ចំពូកនឹងស្លាប់អស់ដោយកំដៅនេះមិនខាន ។

២) ត្រៀងពន្លឺ បាក់តេរីដែលត្រូវខ្វះឬបញ្ចាំងដោយពន្លឺរស្មីនៃព្រះអាទិត្យ ទឹងស្លាប់អស់មួយរំពេច ។ ហេតុនេះ ផ្ទះសំបែងណាដែលមានពន្លឺថ្ងៃចាំងចូលទៅក្នុងផ្ទះបាន ផ្ទះនោះមានបាក់តេរីតិច ឯបាក់តេរីដែលនៅទីងសំពត់អាវមុងខ្នើយឬគ្រឿងផ្សេងៗ កាលបើយករបស់ទាំងនោះហាលថ្ងៃ ក៏ទឹងស្លាប់អស់ដែរ ។

៣) ការសម្ងួត កាលបើយើងធ្វើវត្ថុដែលមានបាក់តេរីឲ្យស្ងួតមិនឲ្យសើម ពួកបាក់តេរីក៏ទឹងស្លាប់ដែរ ហេតុនេះ មុខដំបៅរបួសផ្សេងៗ ត្រូវតែថែរក្សាឲ្យស្ងួតជានិច្ចទើបឆាប់សះជា ព្រោះបាក់តេរីដែលនៅក្នុងមុខរបួសដំបៅនោះទឹងស្ងួតក្រៀមស្លាប់អស់ទៅ ។

៤) អាកាស បាក់តេរីចំពួកខ្លះត្រូវការអាកាស ចំពួកខ្លះមិនត្រូវការ បើចំពួកដែលត្រូវការ កាលមិនបានអាកាសតាមត្រូវការក៏ទ្រាំនៅពុំបាន ដូចជាជម្ងឺអហិវាតករោគជាដើម ចំពួកដែលមិនត្រូវការ កាលបើយកកាស (gaz) ទៅដាក់ក៏ទ្រាំពុំបានដែរ ដូចមេជម្ងឺរបួសក្លាយ ។ ហេតុនេះ មេជម្ងឺរបួសក្លាយ ទើបត្រូវតែព្យាយាមបញ្ចូលអាកាសឲ្យបានច្រើន ឬនាំយកកាសអុកស៊ីសែនទៅដាក់ ដើម្បីឲ្យមេជម្ងឺអស់នោះស្លាប់ ទើបមុខរបួសទឹងសះជាជាឆាប់មិនខាន ។

៥) ការបង្អត់អាហារ បាក់តេរីត្រូវការបរិភោគអាហារដូចសត្វដទៃៗដែរ បើមានអាហារតិចពេកមិនគ្រប់គ្រាន់ទឹងបរិភោគ ក៏រស់នៅពុំបាន ។

វែងគល់ក្តុលនៅឡើយទេ ក្បាលក្តាប្ដូនមិនលះបង់ចូលនៅឡើង៖ ថែមទាំងទទេ

ៗ ៖ប្រាប់លោក៖លើងកើតមហាសេដ្ឋីវារាក្សស លួចមើលក្បួនខ្លួនស្រករ

ស្រាពាយ៍ឡើងពាមហ្វូងធ្មេញលប់លួចធ្លាក់ទៀតសំណើញស្រឡាញ់ហ្មុំ រហោមហែមហែ

កាមហ៊ុះញ៉ាំង ទប្រែះយារធ្មេញទៅលក្ខណ៍ថ្មីយុវតី ទញ្ញាវឡុងដីរកាមហ្វូង

សុខទុក្ខហៅទៀតចេះនេះថែមទាំងទទេ ៗ មើលធ្វើតែរវាយមនុស្សដីធួនធ្វើងកាវ

ខចេតួល ងាយនឹងក្រដុកឲ្យចូលទឹកទៅទេចេះទូលមុក ហ៊ុម្មុំឧសារគៅ

ៗ ៖ថែមទាំងទ្វៃចង

សុរការកើតលទ្ធផលៈហ៊ុះទា ៖នោះទ័ទចេសាំងឡើងដីរលក្ខខាងម៉ៀត

ភ័ក្ដហ្វូងក្ដារហាងមេរៀនរបស់យើងទគ្រូទន ទចេទគ្គុណមាឃ្មុះលួចធ្វើ៖នោះសាំង

ខាងសាំងធ្មេញធ្មេញមុខទចេទគ្គុណ ទយ៉ាងហ៊ុះលួចធ្វើទៀម ពាក់ពាហ្វូងឡើង

៖ទ័ទចេសាំងឡើងដីធ្វើ ៖ឈោកហ៊ុកៀតធ្លាក់ទៀតធ្វើយើងដីមើលការក្ខគមស្រា

កុយលក្ខលមអធ្មេញធ្មេញមុខខាងដៃវិញដីទគ្គុណ សាំងតែចប់មរធ្វើ ៖ហ្មេម

រហ្មធ្មេញៀកុចៀលហ៊ុំយុវតី គក្ខាហ្ម · · · · · · · · · យុវតី ធ្វើហា

ទញ្ញាទចេធ្មេញមុខកុកើលកុចៀលហ៊ុំ រួនយក្ដុកើលកុចៀលហ៊ុំ (៩

ៗ ស្រាលអកហ៊ុំហ្មអធ្មេញមុខឡើងត្រូវក្ខាររយាអេហ្មឹក

ក្ដុហ៊ុះទា ទយ៉ាងសាំងតែធ្មេញស្រាស្រាលវិញធ្មេញមុខសុករហ្វូងរយាអហ៊ុលក្ខ

៖ទ័ 'គហហមុខ' ធ្មេញធ្វើទចេឡើងហ្មហ្មេញៀងក្ខភ័ក្ដសាំងប្រើមររហ្ម ៖ទាមហ្វូង

ក៏មាន ចំពួកខ្លះឲ្យទោសចំពោះមនុស្សតែមិនឲ្យទោសដល់សត្វនិងដើមឈើក៏មាន ។ ចំពួកដែលយើងនឹងស្គាល់ច្បាស់ក្នុងវេលានេះដែលឲ្យទោសចំពោះមនុស្សនិងសត្វនោះមានប្រមាណ ៨០ ចំពួក ។

៣ — គ្រឿងចម្លងរោគ

មេរោគឬមេដម្បីដែលមកប៉ះពាល់ដល់កាយមនុស្សយើងបាន ដោយមានអ្វីមួយសម្រាប់ចម្លង ដូចជាយើងនឹងឆ្លងទន្លេឬស្ទឹងពីត្រើយម្ខាងទៅត្រើយម្ខាងទៀតបានតោងមានទូកដឬទូកចម្លងទើបយើងឆ្លងទៅបាន ហេតុនេះ

(មានត)

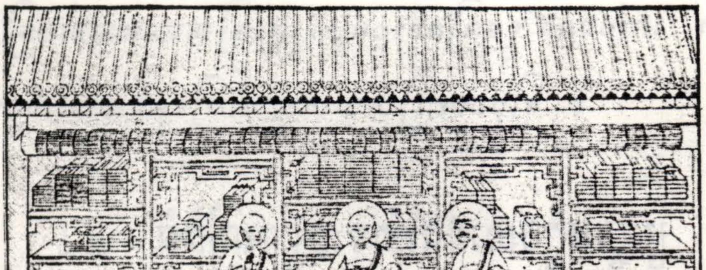

៤៩ — អំពីបឋមសង្គាយនា ។

ពុទ្ធប្បវត្តិចិន

(តពីខ្សែ ១១ និងចប់)

៤៥ – សម្ដេចព្រះមាយាទេវីស្ដេចចុះមកពីស្ថានតុសិត

ព្រះរាជមាតារបស់ព្រះពុទ្ធស្ដេចចុះមកព្រមទាំងរាជបរិវារ ដើម្បីធ្វើសក្ការបូជានៅខាងមុខព្រះមឈូសរបស់ព្រះរាជបុត្រ ។

៤៦ – អំពីព្រះពុទ្ធបាទសំដែងសេចក្ដីអស្ចារ្យ

កាលព្រះមហាកស្សបៈមកដល់ទីដំកល់ព្រះបរមសព ស្រាប់តែព្រះបាទទាំងគូរបស់ព្រះបរមសាស្ដាទំលុះក្ដារមឈូសលៀនចេញមកប្រាកដជាក់ស្ដែង ទើបព្រះមហាកស្សបៈយកដៃស្ទាបអង្អែលព្រះបាទហើយយំសោកគគ្រោះអាល័យ (ត្រង់ណោះត្រូវនឹងគម្ពីរហីនយានដែរ តែត្រង់ដែលព្រះមហាកស្សបត្ថេរយំសោកមិនប្រាកដ) ។

៤៧ – អំពីហេតុដែលភ្លើងមិនឆេះព្រះបរមសព

ពួកអ្នកថ្វាយព្រះភ្លើងបូជាព្រះបរមសពខំព្យាយាមដុតយ៉ាងណាក៏មិនឆេះសោះ (ត្រង់ណោះខាងគម្ពីរហីនយានអាងថា ហេតុដែលភ្លើងមិនឆេះ ព្រោះព្រះមហាកស្សបត្ថេរមិនទាន់និមន្តមកដល់) ។

៤៨ — អំពីការបែកព្រះសារីរិកធាតុ

ក្សត្រិយ៍ទាំង ៨ នគរមករង់ចាំទទួលចំណែកព្រះសារីរិកធាតុ (នៅក្បែរក្រោងជុំវិញក្រុងវេសាលី) ។

៤៩ — អំពីបឋមសង្គាយនា

ព្រះមហាកស្សបៈបានប្រជុំសង្ឃធ្វើសង្គាយនាព្រះត្រៃបិដកជាដំបូង ។

ចប់ពុទ្ធប្បវត្តិតាមគំនូររបស់ចិនដោយសង្ខេបតែប៉ុណ្ណោះ ។

ប្រជុំពាក្យកាព្យ

ភាគទី ៤

របស់ក្រុក្រមៀ (អ្ហឺ)

ហ៊ុមព្រៃមហាតលិក

(តនឹងចប់)

ក្នុងជម្ពូទ្វីបលោកិយ

កងបុរីកម្ពុជា

យើងទាំងពីរបានស្គាល់គ្នា

ត្រូវអ៊ីធ្លាយសល់សែនទ្វី ។

ពឹងថ្នាល ៗ នោះសោត

អណ្តែតបាត់ចេញទៃ

បង្គួតភ្លាត់ចេញពីដៃ

សំពៅធ្លាយធ្លុះអសារ ។

ទូរម៉ោងពីរព្រា កដកើតក្តួបករ

កាន់កាំងក្នុងហ- ទ័យទៀនវិចារណ៍

ពឹងពីសាន្តសា បាយបិតឃ្លាតគា

ល័យលុះសូន្យសោះ ។

ពីរអង្គនៃបនោ ឥឡូវបែរបោះ

តែខ្លួនមួយសោះ ឥតគូប្រណី ។

លុះម៉ោងបីបរ- បូណ៌គួរសោចរ

៤ យម្មុណាម្ហរ

ម្ពុភម្ពុណាយះយៀ ម៉ីលទ្រូលាម្ហ៊ុំភុលិ

ភុណាណាគិយៀទ្ហ៊ុំគ្រោ ម្ហុញ្ហលៀម្ហៀយៀម

គេហាគឪគ ឈយោលឹកភ្និ

៤ ម្ហុយោម្ហ៊ីលាប៉ុ

ម្ហរម៉ើយ៉ែលម្ហ ភៀរលយៀខរុខ

ផ្ទរះឃ៉ុររៀខម ហលិរលហ៊ីរបទ្ហល

ម្ហុលម្ហលយម្ហ ផ្ទមយៀយុំៀទ្ហគ្រោ

៤ ភៀរកាភុណាគហា

គេភុណលយរទ្ហ៉ឺ ហាគរះរៀខលៀ

ះជៀទ្ហហ៊ីទៀពទ្ហលរ យៀខហបយៀលយៀ

ខហ្ទម៉ឹលឯរណ ខយ៉ខគឹទ្ហគ្រោះល់

៤ ហ៊ាម្ហហ៊ាលផ្ទរខគ

ម៉ឹខណៀរះបៀខរអេ ម្ហៀគរលគិភុយ៉ឹ

ះយបរលៀទ្ហរម្ហ៊ី ខ៊ៀម្ហរៀម្ហភុយ៉ឺ

បក់តាមបង្អួច ភ្លាភ្លាក់ព្រឺព្រួច
ប្រាណប្រែកាយា ប្រែរង្វេងឃើញគេ
ទៀតទេផងគ្នា ប្រែស្តាំឯកអា-
នាថោកធុញថប់ ។

លុះដល់ម៉ោងប្រាំ- ពីរពេលរះកាំ
រង្កៀសចិត្តថប់ សល់សែនសង្វេគ
គល់អែកគិតគ្រប់ រលែកចិត្តសព្វ
សេចក្តីអនិច្ចា ។

ដល់ម៉ោងប្រាំបី ស្រងាត់រាត្រី
ស្ទើចន្ទ្រា រសៀលទាបទៅ
ទិសបច្ចិមា ជង្ហ្រាតាក
ទន់ៗទៅហើយ ។

ផាស់ទុំស្រងាត់ ម៉ោងប្រាំបួនថ្ងាត់
គីរទួន់ផ្ទើយ សកុណាភ្លាក់តាម
ពេលយាមយប់ហើយ យាសយំផ្ទះផ្ទើយ
ស្អូរល្ហើយសានស៊ំ ។

លុះដល់ម៉ោងផង់　ញ័រខ្លួនចំប្រប់
ដូចគេកាយដី　សំស្បូរសៀងសត្វ
មាត់មាន់រងំ　រង៉ាវស៊ានសំ-
ឡេងព្រុកលួច ៗ

ស្តាប់ជាក់ហើយណា　ណៃនកងទេក
ចិន្តាព្រឺព្រួច　ប្អួកប្អឹសប្អើលប្អៀង
មើលមៀងជាលដួច　កកើតកាន់គួច
គន់គិតអនិច្ចា ៗ

នក្សត្រឫក្សរះ　ពីទិសបូពា
នៃបនៅតាក　ពិតពុំឃ្លាតឃ្លា
ទន្ទឹមតាំងគូ　. . . . . .
. . . . . . ៗ

ស្បូរស័ព្ទសៀងសៃ　បបាតប្រឡៃ
ប្រទះមយូរ　កុមរីយាសយំ
រងំរកគូ　អកអាអួតគូ
មាត់មាន់ទោទៀរ ៗ

ដេកដោយហួងក់ ភ្ញាក់ឡើងហើយណា
យាសយំទ្រូសទ្រៀវ សេកសត្វសារិកា
ទទាស្រែកស្រៀវ តាវើកញ្ញៀវ
បន្ទយស័ព្ទក់ ៗ

យំទឿនទំនក ថ្ងើយរឿយថ្ងើយ-
ធំសំបក្បា មាន់រងាវកុះ
ស្រែកស្រុះកាន់គ្នា ស្រណោះពេលា
ពេលនោះណាស់ណា ៗ

លុះម៉ោងមួយជន់ ជប់កាលអរុណ
ទៀបស្វាងសុរិយា នពឈបក្ស
ព្រានព្រឹកហើយណា នក្ខត្តពេលា
បច្ចូសម័យ ៗ

សព្វសត្វគៀងគេ រះឥតរះអែ
រះឥតទីទៃ គេដាស់គ្នាគេ
ស្វាលស្នេហ៍មួលមែ- ត្រើត្រកបែតី
បែកតាំងក្រោមក្បាន្ត ៗ

ឯកអង្គទាការ ទីណាកនរណា

នៅដងសោះគ្មាន មានតែអង្គឯង

គួរឈ្ងឹងអាធ្យាន អាធ្យាកកំសាន្ត

កុំសោយទុក្ខពេក ៗ

លុះដល់មោងពីរ ដណ្ដាប់កុម្រី

ទូរទូងព្ធសាន អ្នកផ្សារតែងកាន់

នោះនៅតំណាន់ ទូងចាំកដកាំង

មិនដែលខ្ជុកខ្ជះ ៗ

ព្រហ្មព្រាបព្រឹម ព្រលឹមថែងច្បាស់

ព្រះអាទិត្យរះ លេចលើក្បែរក្បាំង ៗ

គិរីបរិពត៌ ប្រាកដថែងតាំង

ក្ដីផ្ដេកបូព៌ាតាំង សាគលគាក ៗ ០៚

(ចប់ពាក្យរក្សកិរិយាអួង)